

Ziemia lubelska 1906-1931

W niedzielę 28 stycznia 1906 r. ukazał się pierwszy numer „Ziemi Lubelskiej” z następującą informacją: „Administracja »Gazety Lubelskiej«, »Gońca Lubelskiego« i »Dziennika Lubelskiego« zawiadamia, że pisma te zostały zawieszono z rozkazu czasowego generał-gubernatora lubelskiego i wszyscy prenumeratorzy tak dawni jak i nowo przybywający otrzymywać będą w zamian »Ziemię Lubelską«. Tak rozpoczął swój żywot dziennik „Ziemia Lubelska”, który z niewielkimi przerwami ukazywał się do 1931 r. Redakcja i administracja mieściły się przy ul. Kapucyńskiej 4 (obok Hotelu Polskiego) w domu dra Dutkiewicza.

Drukowana była „Ziemia” w drukarni Bolesława Drue (zięcia Leona Zaleskiego, redaktora i wydawcy „Gazety Lubelskiej”) przy ul. Pijarskiej 5. Pojedynczy numer gazety kosztował 2 kop., prenumerata roczna w Lublinie 6 rb. Pierwszym redaktorem i wydawcą był Tadeusz Kostecki, urodzony w Białej Podlaskiej, prawnik, autor powieści przygodowych i historycznych. Koncesję na wydawanie nowego pisma uzyskał on pod warunkiem, że zamieszczać będzie obszernie teksty o odbywających się wówczas wyborach do Dumy. Kostecki zgodził się i początkowo dużo miejsca zajmowały takie artykuły, np. *Jednością silni*, *Czy wybierać posłów do Dumy*, *Zdanie chłopskie o wyborach*. Sytuacja taka trwała 5 tygodni, po czym nastąpiła zmiana na korzyść pisma. 4 marca ukazało się zawiadomienie o pozwoleniu wydanym przez gubernatora lubelskiego na rozszerzenie tematyki pisma. Powstały stałe rubryki, takie jak: „Telegramy z zagranicy” (Berlin, Kopenhaga, Paryż, Nowy Jork, Władywostok i inne), „Listy do redakcji”, „Z Ziemi Lubelskiej”, dział przedruków z innych gazet ogólnopolskich. Ostatnia strona w całości była przeznaczona na reklamy firm i magazynów.

Jak w każdym dzienniku regionalnym dominowały informacje i wydarzenia z guberni lubelskiej, w której skład wchodziły powiaty: lubelski, biłgorajski, hrubieszowski, zamojski, lubartowski, janowski, krasnostawski, puławski, tomaszowski i chełmski. Później zaczęły pojawiać się nowe stałe rubryki: „Kronika o wydarzeniach w mieście i guberni”, „Z ostatniej chwili”, „Kącik humorystyczny”. Ukazywało się dużo artykułów o Polskiej Macierzy Szkolnej, pojawiały się polemiki z innymi gazetami, głównie „Kurierem” redagowanym przez Mieczysława Biernackiego.

W numerze z 26 sierpnia 1906 r. ukazało się obszernie wspomnienie o zmarłym tragicznie Hieronimie Łopacińskim, profesorze gimnazjum i bibliofilu, a we wrześniu tegoż roku brat

zmarłego Jan Łopaciński w liście do redakcji przedstawił projekty co do gromadzonych przez Łopacińskiego zbiorów. Zwrócił się też za pośrednictwem gazety z prośbą o zwrot pożyczonych od Hieronima Łopacińskiego książek.

Od 1907 r. w „Ziemi Lubelskiej” swoje utwory zamieszczają Maria Konopnicka, Teofil Lenartowicz. Dział Społeczny drukował listy chłopów do Jana Steckiego, pisał do Dumy, w sprawie Chełmszczyzny. Znaczną część miejsca poświęcano problemom agrarnym, pisano o sadownictwie, nie tylko dworskim, ale i włościańskim, o działalności kółek rolniczych, o Centralnym Towarzystwie Rolniczym itp.

Od 15 czerwca 1907 r. redaktorem i wydawcą został Jan Janiszewski. Nastąpiła „z przyczyn od redakcji niezależnych” przerwa w wydawaniu pisma trwająca od 21 czerwca do 6 listopada. Lukę tę wypełnił „Lublinianin”, którego redaktorem i wydawcą był Kazimierz Janikowski.

W 1908 r. redakcja zapewniała swoich czytelników, że jej hasłami są: „miłość ludu i narodu i głęboka wiara w jego przyszłość..., budzenie solidarności narodowej w walce o prawa całego narodu”. Z pismem zaczął współpracować Daniel Śliwicki, który od maja 1909 r. został redaktorem i wydawcą „Ziemi”. Dziennik zamieszczał artykuły o przeszłości i teraźniejszości Kurowa, Zwierzyńca, Nałęczowa, szkice historyczne, teksty o uroczystościach związanych z obchodami 500 rocznicy bitwy pod Grunwaldem. Przedstawiana była działalność Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, a współpracujący z „Ziemią” Henryk Wiercieński zamieszczał wspomnienia o Gimnazjum Lubelskim.

Od 1 maja 1910 r. „Ziemia” nosiła podtytuł: „Dziennik polityczny, społeczny, ekonomiczny i literacki”, a drukowana była w drukarni J. Pietrzykowskiego, zaopatrzonej w „motorowe maszyny”, co dało się zauważyć - drukowano inną czcionką, na lepszej klasie papieru. Na pierwszej stronie wytłuszczonym drukiem pojawił się zwiastun „Najświeższe i najważniejsze wiadomości”. Dziennik podawał repertuar teatru i dwóch działających w Lublinie bioskopów, jednego w teatrze Makowskiego przy ul. Jezuickiej i drugiego „Modernę” przy Krakowskim Przedmieściu w domu Sielskiego. Od 1911 r. „Ziemia” zamieszczała coraz więcej reklam na stronie pierwszej i ostatniej oraz adresy polskich firm w Lublinie.

W 1912 r. „Ziemia” była drukowana w drukarni „Estetyczna”, będącej najpierw własnością R. Jaczewskiej, a następnie H. Płoszyńskiej. 1 grudnia 1913 r. na rynku wydawniczym pojawił się konkurent i przyszły polemistą „Ziemi” - „Głos Lubelski” pismo codzienne, redagowane przez W. Kryńskiego, a wydawane przez Franciszka Moskalewskiego. Spełniając postulaty czytelników w 1914 r., w „Ziemi” pojawiły się nowe działy: rolniczy, literacko-artystyczny i ekonomiczny.

Od 31 lipca 1914 r. został wprowadzony stan wojenny w guberni lubelskiej. Od tego czasu

umieszczano formułę: „Dozwolono wojenną cenzurą”, pojawiła się też stała rubryka „Echa wojny”. Trwająca wojna przynosiła ofiary, stąd w gazecie zamieszczano „spisy urzędowe szeregowców zabitych, rannych i przepadłych bez wieści z lubelskiego i Podlasia”. 30 lipca 1915 r. ukazał się dodatek nadzwyczajny z odezwą Komitetu Obywatelskiego Miasta Lublina do mieszkańców, a 31 lipca dodatek nadzwyczajny zamieścił odezwę Polskiej Organizacji Wojskowej i sprzymierzonych z nią stronnictw, 3 sierpnia zaś informację, że do Lublina przybył wódz I-ej Brygady Legionów Józef Piłsudski.

Od 4 sierpnia „Ziemia” ukazywała się dwa razy dziennie: jako wydanie poranne i popołudniowe. Coraz częściej pisano o przyszłej niepodległości Polski i kształcie państwa polskiego. Niestety, w tych latach na kartach „Ziemi” coraz częściej pojawiają się puste miejsca - efekt cięć cenzury. „Ziemia” odnotowuje m.in. śmierć Henryka Sienkiewicza i cesarza Franciszka Józefa, podaje wiele informacji z Rosji, informuje o akcji zbierania książek dla wypożyczalni Polskiej Macierzy Szkolnej, pojawia się coraz więcej artykułów dotyczących kwestii żydowskiej, o agitacji Ukraińców na Podlasiu i Chełmszczyźnie, opisywane są burzliwe posiedzenia Rady Miejskiej na tle spraw mieszkaniowych.

Po 1918 r. Śliwicki, redaktor naczelny, stał się sympatykiem Narodowego Zjednoczenia Ludowego i zgodnie z linią tego stronnictwa głosił hasła kompromisu między partiami centrum a obozem Piłsudskiego. „Ziemia” jako jedyne pismo lubelskie należała do Związku Polskiej Prasy Prowincjonalnej.

23 stycznia 1921 r. zmarł w wieku 47 lat Daniel Paweł Śliwicki, który przez 14 lat kierował „Ziemią”, redakcję dziennika na krótko, bo do 5 marca objęła jego żona, Irena. Gdy po ponad miesiącu odchodziła, pracownicy dziennika w uznaniu zasług wręczyli jej adres pożegnalny, który opublikowany został na łamach pisma.

W latach przed przewrotem majowym „Ziemia” była zaliczana do wpływowej bezpartyjnej prasy demokratycznej. Po przewrocie sympatie sterowały wyraźnie ku obozowi belwederskiemu, pismo działało na rzecz „szerzenia idei państwowej o kierunku niezależnie demokratycznym”. Był to okres częstych zmian na stanowisku redaktora. Do 1923 r. byli nimi: Leon Radziejowski, dziennikarz, literat, protegowany Strońskiego - zamieszczał on polityczne komentarze, wprowadził do dziennika kolumnę poświęconą literaturze; następnie Henryk Łubieński, dziennikarz i powieściopisarz, pracownik służby cywilnej w referacie karno-administracyjnym gubernatora lubelskiego, i kolejno: Stanisław Kupczyński, Zygmunt Kiełb, Jan Ruczyński, W. Wojewódzki, Tytus Czaki, późniejszy redaktor „Opiekuna Społecznego”.

Do połowy 1923 r. „Ziemia” nie miała konfliktów z władzami, uzyskała nawet kredyt 15 min

marek na zakup papieru drukarskiego z magazynów rządowych.

Po objęciu rządów przez centroprawicowy gabinet Wincentego Witosa posypały się represje na wydawnictwo. Ostatnim redaktorem „Ziemi”, przed zawieszeniem dziennika, był Teodor Kaszyński. Zamieszczał on artykuły wstępne i publikacje na tematy społeczne i polityczne. Znany był z ciętego języka i krytycznych artykułów pod adresem rządu, np. Ciszej nad tą trumną i innych. W związku z tym dwukrotnie w październiku znaczna część nakładu pisma została skonfiskowana. W zamieszczonym na pierwszej stronie opisie konfiskaty znalazł się dwuwiersz autorstwa Kaszyńskiego: „Na świecie wszystko mija - wniosek prosty! Dłużej wolności słowa - niż starosty!” Szalę przeważały ostre w swojej wymowie artykuły o tragicznych wydarzeniach w Krakowie i fali strajków. 9 listopada ukazał się ostatni numer „Ziemi”.

Niezrażony tym Kaszyński już od 10 listopada rozpoczął wydawanie jednodniówek, by zastąpić miejsce dziennika. Pierwszą były „Wiadomości Lubelskie”, tytuły następnych zaczerpnął z cytowanego wyżej dwuwiersza i tak: jednodniówka z 11 listopada nosiła tytuł „Na świecie”, z 12 „Wszystko mija”, z 13 „Wniosek Prostny”. Od 14 listopada ukazała się 4-krotnie „Wiadomość Lubelska”, po niej 3 numery „Placówki Lubelskiej”. Solidaryzującemu się z „Ziemią” dziennikowi łódzkiemu „Republika” redaktor Kaszyński na łamach jednodniówki odpisał: „Serdecznie dziękujemy za słowa zachęty. Wytrwamy - dłużej wolności słowa, niż starosty - redakcja »Wniosek Prostny«.”

Trwały jednak starania o wznowienie „Ziemi”. W oczekiwaniu na zgodę redakcja zawiadomiła władze o rozpoczęciu wydawania „Nowej Ziemi Lubelskiej”. Pierwszy numer z nową numeracją rocznika ukazał się 21 listopada 1923 r. Redaktorem odpowiedzialnym i wydawcą został Teodor Kaszyński. Nowy dziennik drukowany był w drukarni J. Paszkowskiego przy ul. Orlej 3. „Nowa Ziemia” była dziennikiem bardzo uwikłanym w politykę, nie przestając być gazetą informacyjną. Pojawiła się nowa rubryka „Z życia województwa lubelskiego”, gdzie szeroko były omawiane wydarzenia w terenie.

Od czerwca 1924 r. redaktorem i wydawcą „Nowej Ziemi” został Leopold Janczur, a drukowano ją w powołanej do życia drukarni Spółdzielni „Placówka Lubelska”. Dziennik dużo miejsca poświęcał zjazdowi legionistów i wizycie marszałka Piłsudskiego w Lublinie. Wszelkstronnie informował o sprawach szkolnictwa, o włościńskich spółdzielniach rolniczo-przemysłowych, o rozwoju handlu na terenie miasta Lublina i województwa lubelskiego. Gazeta była inicjatorem wielu pożytecznych i potrzebnych akcji, między innymi tzw. pojedynku fantowego na „Gwiazdkę dla żołnierza”. Od stycznia 1925 r. „Nowa Ziemia” nosiła podtytuł: „Codzienne niezależne pismo demokratyczne”, redaktorem został Alfred Mossakowski.

13 maja 1925 r. w całostronicowym opisie wydarzeń Zarząd Spółdzielni Wydawniczej „Placówka Lubelska” donosił o wstrzymaniu prowizorycznego wydawnictwa „Nowej Ziemi”, a przystąpieniu do wznowienia wydawania „Ziemi Lubelskiej”.

W 1926 r. redakcję przejął Antoni Kobiałko. Pojawił się wtedy dość interesujący „Dodatek Literacki”. Na łamach „Ziemi” coraz częściej ukazywały się polemiki z endeckim „Głosem Lubelskim”.

Druga połowa lat dwudziestych to ponowne częste zmiany na stanowisku redaktora. W listopadzie 1926 r. został nim Antoni Lambach. Zmienił się podtytuł na „Niezależny dziennik demokratyczny”. Po dwóch miesiącach od stycznia 1927 r. redakcję prowadził Tadeusz Garztecki, pojawiła się czerwona winieta tytułu, od tego też roku „Ziemia” zadeklarowała się po stronie sanacji. W listopadzie Garzteckiego zastąpił Edward Jarzembowski. Podczas wyborów do Rady Miejskiej w 1927 r. i wyborów parlamentarnych w roku 1928 „Ziemia” agitowała za głosowaniem na listy prorządowe i poświęcała dużo miejsca wyborom w rubryce „W młynie przedwyborczym”.